

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ • UNIVERSITY OF PATRAS
ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ •
EDUCATIONAL CENTER FOR LIFE LONG LEARNING

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΗ

ΣΧΟΛΙΚΗ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	2.
ΣΚΟΠΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	3.
ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	4.
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	
5. ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ	
6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ, ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ	7.
ΈΝΑΡΞΗ - ΔΙΑΡΚΕΙΑ –.....	
8. ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΜΕΝΩΝ	

1. ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το πρόγραμμα απευθύνεται στις ακόλουθες ομάδες ενδιαφερομένων:

α) σε όσους θέλουν να μοριοδοτηθούν για διορισμούς εκπαιδευτικών, για προσλήψεις αναπληρωτών, για τους πίνακες αναπληρωτών, για κρίσεις στελεχών και για προσλήψεις σχολικών ψυχολόγων στα σχολεία Δ.Ε.

β) σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων που επιθυμούν να αναπτύξουν τη γνώση τους σε θέματα που άπτονται του αντικειμένου της σχολικής ψυχολογίας καθώς και σε ψυχολόγους που επιθυμούν να εμβαθύνουν στο συγκεκριμένο πεδίο

γ) σε εκπαιδευτικούς, αναπληρωτές, αδιόριστους που θέλουν να μοριοδοτηθούν για διορισμούς και προσλήψεις (ΑΣΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ)

δ) σε στελέχη εκπαίδευσης και όσους θέλουν να μοριοδοτηθούν για τις κρίσεις

ε) σε παιδαγωγούς, κοινωνικούς λειτουργούς, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές, κοινωνιολόγους και απόφοιτους σχολών κοινωνικών και πολιτικών επιστημών

ζ) σε σχολικούς ψυχολόγους, σε ψυχολόγους, σε ΕΕΠ και ΕΒΠΒ

η) σε φοιτητές που ενδιαφέρονται να επιμορφωθούν στο πεδίο της σχολικής ψυχολογίας.

θ) Σε όσους θέλουν έχουν κάνει επιμόρφωση στην Ειδική Αγωγή και θέλουν να ενισχύσουν τα προσόντα τους στον τομέα

ι) Σε ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε ιδιωτικά σχολεία ή άλλες δομές

2. ΣΚΟΠΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Σκοπός του προγράμματος είναι η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που άπτονται του επιστημονικού πεδίου της Σχολικής Ψυχολογίας. Ο χώρος της σχολικής ψυχολογίας συνδέεται με άλλα επιστημονικά πεδία, όπως της αναπτυξιακής και της εκπαιδευτικής ψυχολογίας καθώς και της ειδικής και γενικής εκπαίδευσης. Με την αύξηση των προβλημάτων ψυχοκοινωνικής προσαρμογής παιδιών και εφήβων καθώς και τις ψυχοπιεστικές συνθήκες που διαμορφώνονται στις σύγχρονες κοινωνίες, ολοένα και περισσότερο αναδεικνύεται η ανάγκη παροχής υποστήριξης σε όλους τους εμπλεκόμενους στη σχολική κοινότητα (μαθητές/τριες, εκπαιδευτικούς, γονείς). Απώτερος στόχος όλων των πρακτικών και των δράσεων που αναπτύσσει η σχολική ψυχολογία είναι η προώθηση της σχολικής ένταξης και της ψυχικής υγείας και η ενίσχυση της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής όλων των παραπάνω πληθυσμών.

Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην εξοικείωση με βασικές έννοιες και πρακτικές που συναντώνται στον τομέα της σχολικής ψυχολογίας και διαθέτουν εμπειρική τεκμηρίωση. Αρχικά, έμφαση δίνεται στην αποσαφήνιση του ρόλου και των αρμοδιοτήτων του σχολικού ψυχολόγου. Στις επόμενες ενότητες εξετάζονται ποικίλες δράσεις που υλοποιεί στο σχολικό πλαίσιο και ευρύτερα και αποσκοπούν στην πρόληψη, αξιολόγηση, συμβουλευτική, αντιμετώπιση και διασύνδεση. Τα παραπάνω πλαισιώνονται από την ανάλυση κομβικών ζητημάτων αναπτυξιακής/εκπαιδευτικής ψυχολογίας, που καθοδηγούν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των δράσεων στους παραπάνω τομείς. Έμφαση δίνεται, τέλος, στη μελέτη όλων των παραπάνω στο ελληνικό πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα του χαρακτηριστικά. Το υλικό μελέτης συχνά συνοδεύεται είτε από μελέτες περίπτωσης, είτε βίντεο

προβληματισμού, ώστε να ενισχυθεί ο γόνιμος προβληματισμός και η κριτική επεξεργασία των παρεχόμενων πληροφοριών.

3. ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με την ολοκλήρωση του προγράμματος οι συμμετέχοντες/ουσες θα κατέχουν σημαντικές γνώσεις για τη σχολική ψυχολογία και θα μπορούν να προσεγγίσουν αποτελεσματικά τις διαφορετικές ανάγκες μαθητών/τριών, γονέων και εκπαιδευτικών που χρήζουν ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Θα μπορούν να θέτουν στόχους στα παραπάνω πεδία υπό το πρίσμα της σχολικής ψυχολογίας και να εργάζονται συστηματικά προς την υλοποίησή τους. Πιο συγκεκριμένα, αναμένεται οι συμμετέχοντες/ουσες να:

Α) διαθέτουν γνώσεις σε σχέση με το περιεχόμενο της σχολικής ψυχολογίας, τον ρόλο και τις σύνθετες αρμοδιότητες του σχολικού ψυχολόγου

Β) είναι εξοικειωμένοι/ες με τα χαρακτηριστικά διαφορετικών ομάδων πληθυσμού που χρήζουν υποστήριξης υπό το πρίσμα της σχολικής ψυχολογίας, καθώς και με βασικά πορίσματα συναφών κλάδων (πχ. αναπτυξιακής ψυχολογίας) που καθοδηγούν τη δράση των σχολικών ψυχολόγων

Γ) γνωρίζουν ποικίλες δράσεις και παρεμβάσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο της σχολικής ψυχολογίας σε επίπεδο πρόληψης, αξιολόγησης, συμβουλευτικής και υποστήριξης σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας

Δ) είναι σε θέση να σχεδιάζουν δράσεις πρόληψης, συμβουλευτικής και υποστήριξης για εκπαιδευτικούς, γονείς και μαθητές/τριες, λαμβάνοντας υπόψη θεωρητικές αρχές και ερευνητικά δεδομένα, καθώς και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των πληθυσμών αυτών.

4. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα διαρκεί συνολικά **450 ώρες** και αντιστοιχεί με 18 ECTS. Περιλαμβάνει 11 θεματικές ενότητες οι οποίες πραγματοποιούνται σε διάστημα 36 εβδομάδων . Οι θεματικές καλύπτουν ευρύτερες περιοχές, όπως: η σχολική ψυχολογία και ο ρόλος του σχολικού ψυχολόγου, η ψυχολογική αξιολόγηση, θέματα ψυχοπαθολογίας, θέματα αναπτυξιακής και εκπαιδευτικής ψυχολογίας, συμβουλευτική, παρεμβάσεις πρόληψης και αντιμετώπισης, ζητήματα ετερότητας και περιγράφονται αναλυτικά στη συνέχεια.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Σχολική Ψυχολογία- Ο ρόλος του σχολικού ψυχολόγου

Στην πρώτη ενότητα οριοθετείται το περιεχόμενο του σεμιναρίου. Αρχικά περιγράφεται ο κλάδος της Σχολικής Ψυχολογίας, όπως προσδιορίζεται από διεθνή ταξινομικά συστήματα. Έμφαση δίνεται στη σύνδεση και διαφοροποίησή του σε σχέση με άλλους συναφείς κλάδους (πχ. συμβουλευτική ψυχολογία, κλινική

ψυχολογία). Τα παραπάνω συζητούνται υπό το πρίσμα της ιστορικής εξέλιξης του κλάδου και της συνεχούς ανάπτυξης και αναζήτησης ταυτότητας στις σύγχρονες μεταβαλλόμενες κοινωνίες. Στη συνέχεια περιγράφονται τα καθήκοντα του σχολικού ψυχολόγου, τα πλαίσια στα οποία δραστηριοποιείται και οι πληθυσμοί στους οποίους παρέχει υπηρεσίες διεθνώς και στο ελληνικό πλαίσιο. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στα πλαίσια εργασίας των σχολικών ψυχολόγων στο ελληνικό πλαίσιο (πχ. ΚΕΣΥ, ΕΔΕΑΥ, ΣΜΕΑΕ), τη συνεργασία τους με άλλες ειδικότητες, καθώς και συνήθειες περιορισμούς που τίθενται στην άσκηση του ρόλου τους. Στην ενότητα αυτή δίνονται, επιπλέον, στοιχεία για τον κώδικα δεοντολογίας των σχολικών ψυχολόγων και για συχνά διλήμματα κατά την άσκηση του ρόλου τους. Τέλος, περιγράφονται τα κυριότερα προβλήματα στη συνεργασία με ομάδες στις οποίες παρέχονται υπηρεσίες (πχ. μαθητές/τριες, εκπαιδευτικοί, γονείς). Έμφαση δίνεται στις διττές σχέσεις, ζητήματα εμπιστευτικότητας στο σχολικό πλαίσιο, εργασία με ανηλικούς και ενημέρωση γονέων. Το υλικό πλαισιώνεται από νομοθετικά κείμενα που προσδιορίζουν τον τρόπο άσκησης του ρόλου των σχολικών ψυχολόγων στο ελληνικό σχολικό πλαίσιο. Η ενότητα ολοκληρώνεται σε 3 εβδομάδες.

1. Τι είναι η σχολική ψυχολογία –ιστορική εξέλιξη
2. Ρόλος-Αρμοδιότητες σχολικού ψυχολόγου - Δομές δραστηριοποίησης
3. Ζητήματα ηθικής και Δεοντολογίας- Συνήθη προβλήματα

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 Ψυχολογική Αξιολόγηση

Στην ενότητα αυτή δίνεται έμφαση σε διαφορετικές διαστάσεις της διαδικασίας της ψυχολογικής αξιολόγησης, η οποία αποτελεί βασικό τομέα δραστηριοποίησης του σχολικού ψυχολόγου στο σχολικό πλαίσιο. Αρχικά, παρουσιάζονται οι βασικές αρχές αξιώματα που διαμορφώνουν το πλαίσιο της ψυχολογικής αξιολόγησης, όπως για παράδειγμα η εξασφάλιση κατάλληλου χώρου, η εξασφάλιση συναίνεσης, η εγκαθίδρυση συνεργατικής σχέσης με τους/τις μαθητές/τριες και η καταγραφή των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης (σύνταξη ψυχολογικής έκθεσης). Στη συνέχεια περιγράφονται οι βασικές αρχές και διαδικασίες που υιοθετούνται στο πλαίσιο επιμέρους τομέων ψυχολογικής αξιολόγησης, όπως η αξιολόγηση της νοημοσύνης, η αξιολόγηση της συμπεριφοράς και της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής ευρύτερα. Σε όλους τους επιμέρους τομείς έμφαση δίνεται σε τυπικές και άτυπες μεθόδους συλλογής πληροφοριών (πχ. παρατήρηση, κλινική συνέντευξη, ερωτηματολόγιο). Για τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται ευρέως στην ελληνική πραγματικότητα, δίνονται περιγραφές της λειτουργίας και των χαρακτηριστικών τους. Αναφορικά με τη νοημοσύνη περιγράφονται οι νοομετρικές κλίμακες του Wechsler (WISC-III, WISC-V, WPSII-III, WAIS-IV) και Raven. Αναφορικά με την αξιολόγηση της συμπεριφοράς και της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής περιγράφεται η Κλίμακα Αξιολόγησης της ΔΕΠ-ΥΙV, το Ερωτηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών και το Σύστημα Achenbach. Στη συγκεκριμένη ενότητα, επεξηγείται ο τρόπος με τον οποίο τα δεδομένα που προκύπτουν από την ψυχολογική αξιολόγηση, αξιοποιούνται κατάλληλα και διαφοροποιημένα στο πλαίσιο της διεπιστημονικής συνεργασίας για τους σχολικούς ψυχολόγους που εργάζονται στα πλαίσια των ΚΕΣΥ και των ΕΔΕΑΥ. Η ενότητα ολοκληρώνεται σε 3 εβδομάδες.

4. Γενικές αρχές- Αξιολόγηση νοητικού δυναμικού

5. Αξιολόγηση δυσκολιών συμπεριφοράς- συναισθηματικής προσαρμογής

6. Διεπιστημονικός ρόλος- Δεξιότητες Διεπιστημονικής Συνεργασίας

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 Αναπτυξιακή Ψυχοπαθολογία- Αναπτυξιακές Διαταραχές

Στην ενότητα αυτή, αρχικά τίθεται το πλαίσιο και περιγράφονται τα χαρακτηριστικά των αναπτυξιακών διαταραχών και των χαρακτηριστικών που διαφοροποιούν την αναπτυξιακή ψυχοπαθολογία από την ψυχοπαθολογία ενηλίκων. Στη συνέχεια συζητούνται τέσσερις από τις πιο συχνά μελετημένες αναπτυξιακές διαταραχές, η Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, η Νοητική Αναπηρία, η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερικινητικότητας και οι Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες. Για κάθε μία από τις παραπάνω διαταραχές περιγράφονται τα βασικά χαρακτηριστικά, η συχνότητα εκδήλωσής τους, στοιχεία σε σχέση με την αιτιολογία, και οι επιπτώσεις στη μάθηση και τη συμπεριφορά. Έμφαση δίνεται στις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που προκύπτουν από τις εν λόγω διαταραχές, ενώ αναλύονται και ζητήματα συννοσηρότητας (συνύπαρξης) αλλά και διαφορικής διάγνωσης (διάκρισης των διαταραχών μεταξύ τους). Παρουσιάζονται αποτελεσματικές πρακτικές παρέμβασης και σχολικής ένταξης των μαθητών/τριών που παρουσιάζουν τις παραπάνω διαταραχές, καθώς και συνήθεις δυσκολίες και περιορισμοί στην αντιμετώπιση των συμπτωμάτων και των συνοδών δυσκολιών. Τέλος, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην εμπειρία των γονέων που έχουν παιδιά με αναπτυξιακή διαταραχή, την ποιότητα ζωής τους και τις συνήθεις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Έμφαση δίνεται στο ρόλο της οικογένειας στην επίτευξη της σχολικής ένταξης, καθώς και στην αναγκαιότητα συμβουλευτικής υποστήριξης και καθοδήγησης των γονέων στον ρόλο τους. Η ενότητα ολοκληρώνεται σε 5 εβδομάδες.

7. Νοητική Αναπηρία: Ορισμός, Περιεχόμενο, Αντιμετώπιση

8. Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος: Ορισμός, Περιεχόμενο, Αντιμετώπιση

9. ΔΕΠ-Υ: Ορισμός, Περιεχόμενο, Αντιμετώπιση

10. Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες :Ορισμός, Περιεχόμενο, Αντιμετώπιση

11. Η εμπειρία των γονέων- Δυσκολίες και υποστήριξη

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 Ψυχοκοινωνική Προσαρμογή

Η ενότητα αυτή εστιάζεται σε θέματα ψυχοκοινωνικής προσαρμογής παιδιών και εφήβων. Αρχικά οριοθετείται η έννοια της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής και δίνεται έμφαση στην αύξηση της συχνότητας εκδήλωσης προβλημάτων ψυχοκοινωνικής προσαρμογής στις σύγχρονες συνεχώς μεταβαλλόμενες και ψυχοπρεστικές συνθήκες. Αναλύονται συγκεκριμένοι παράγοντες σε επίπεδο ατομικό, οικογενειακό, σχολικό και κοινότητας που λειτουργούν προστατευτικά ή επιβαρυντικά ως προς την εκδήλωση των ζητημάτων ψυχοκοινωνικής προσαρμογής. Τα προβλήματα παρουσιάζονται με βάση τη διάκριση μεταξύ των εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων. Η παραπάνω διάκριση είναι συνήθης στη διεθνή βιβλιογραφία και αφορά σε ένα αδρό επίπεδο, στην πρώτη περίπτωση προβλήματα στη σχέση του ατόμου με τον εαυτό του (εσωτερικευμένα) και στη δεύτερη,

προβλήματα στην αλληλεπίδρασή του με τους άλλους (εξωτερικευμένα). Στην παρούσα ενότητα δίνεται έμφαση στα εσωτερικευμένα προβλήματα, καθώς συχνά είναι πιο δύσκολο να εντοπιστούν και να αντιμετωπιστούν κατάλληλα. Στη συνέχεια παρουσιάζονται εσωτερικευμένα προβλήματα που εκδηλώνονται και στην παιδική εφηβική ηλικία. Αναλύονται οι διαταραχές της διάθεσης που ποικίλουν ως προς τη σοβαρότητα, με έμφαση στην κατάθλιψη. Με τον ίδιο τρόπο περιγράφονται οι αγχώδεις διαταραχές σε ένα συνεχές από το αναμενόμενο άγχος, μέχρι τις δυσλειτουργικές του εκδηλώσεις (πχ. Κρίση Πανικού, Φοβίες). Και για τις δύο κατηγορίες διαταραχών έμφαση δίνεται στη συχνότητα, τα συνήθη συμπτώματα, την αιτιολογία και τον τρόπο αντιμετώπισης. Σε όλα τα παραπάνω επισημαίνεται ο ρόλος και των εκπαιδευτικών στην πρόληψη, τον έγκαιρο εντοπισμό, καθώς και τη διευκόλυνση της ένταξης μαθητών/τριών με τέτοιου τύπου δυσκολίες στο σχολικό πλαίσιο. Η ενότητα ολοκληρώνεται σε 3 εβδομάδες.

12. Ζητήματα Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής

13. Διαταραχές Διάθεσης (Κατάθλιψη): Περιεχόμενο και Αντιμετώπιση στο σχολικό πλαίσιο

14. Αγχώδεις διαταραχές: Περιεχόμενο και Αντιμετώπιση στο σχολικό πλαίσιο

ΕΝΟΤΗΤΑ 5 Θέματα Αναπτυξιακής-Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας

Στην ενότητα αυτή αναλύονται βασικά ζητήματα αναπτυξιακής-εκπαιδευτικής ψυχολογίας, η εξοικείωση με τα οποία λειτουργεί υποστηρικτικά ως προς την κατανόηση της ανάπτυξης των παιδιών και των εφήβων. Άλλωστε, οι κλάδοι της σχολικής και αναπτυξιακής-εκπαιδευτικής ψυχολογίας συνδέονται στενά και τροφοδοτούν ο ένας τον άλλο. Συζητιέται το ζήτημα του δεσμού, δηλαδή της εσωτερικευμένης αναπαράστασης της σχέσης με τα πρόσωπα φροντίδας σε διαφορετικά ηλικιακά στάδια σε συνάρτηση με την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και των εφήβων. Το πλαίσιο της θεωρίας του δεσμού λειτουργεί υποστηρικτικά και ως προς την κατανόηση της εκδήλωσης δυσκολιών ψυχοκοινωνικής προσαρμογής. Αντίστοιχα, περιγράφονται βασικά ζητήματα σχετικά με την οικογένεια και τη λειτουργικότητά της. Αναλύεται ο ρόλος των πρακτικών ανατροφής στην κοινωνική-συναισθηματική ανάπτυξη καθώς και την πιθανή εκδήλωση προβλημάτων συμπεριφοράς. Επιπλέον, αναδεικνύεται το ζήτημα της γονεϊκής εμπλοκής (συμμετοχής) στη σχολική μάθηση και τρόποι ενίσχυσής της, μέσα από τη συχνή και αποτελεσματική συνεργασία γονέων-εκπαιδευτικών. Ως εννοιολογικό πλαίσιο που συμβάλλει στην κατανόηση της ανάπτυξης των παιδιών και εφήβων αναλύεται και το ζήτημα της διαμόρφωσης της έννοιας του εαυτού σε διαφορετικά ηλικιακά στάδια, καθώς και συναφείς έννοιες όπως η αυτό-αντίληψη και η αυτοεκτίμηση. Στον γνωστικό τομέα περιγράφονται οι έννοιες των κινήτρων μάθησης και των στόχων επίτευξης (μάθησης, επίδοσης-προσέγγισης και επίδοσης αποφυγής), ως παραγόντων που επηρεάζουν τη μάθηση και ένταξη στο σχολικό πλαίσιο. Η ενότητα ολοκληρώνεται σε 4 εβδομάδες.

15. Η θεωρία του δεσμού και η ανάπτυξη του παιδιού

16. Οικογένεια (Λειτουργικότητα- Πρακτικές ανατροφής)-Γονεϊκή Εμπλοκή στο σχολείο

17. Έννοια Εαυτού-Αυτοεκτίμηση

ΕΝΟΤΗΤΑ 6 Συμβουλευτική στο σχολικό πλαίσιο

Στην ενότητα αυτή αναλύεται ο συμβουλευτικός ρόλος των σχολικών ψυχολόγων. Αρχικά αποσαφηνίζεται η έννοια της συμβουλευτικής και το περιεχόμενό της και επεξηγούνται συνήθεις προσεγγίσεις με βάση διαφορετικά θεωρητικά μοντέλα. Αναλυτικότερα, παρουσιάζονται μοντέλα που αξιοποιούν αρχές της προσωποκεντρικής, της γνωστικής-συμπεριφορικής και της συστημικής προσέγγισης. Επιπλέον, περιγράφονται βασικές ποιότητες που χρειάζεται να αναπτύξει το άτομο που ασκεί συμβουλευτική, όπως η άνευ όρων αποδοχή, η γνησιότητα και η ενσυναίσθηση. Σε επίπεδο επιμέρους δεξιοτήτων αναφέρεται η καλλιέργεια της ενεργητικής ακρόασης, της αντανάκλασης, της αναπλαισίωσης, της πρόκλησης κλπ. Στη συνέχεια, δίνονται πληροφορίες για την άσκηση συμβουλευτικής σε διαφορετικές ομάδες στις οποίες παρέχουν υπηρεσίες οι σχολικοί ψυχολόγοι, όπως οι γονείς, οι μαθητές/τριες και οι εκπαιδευτικοί. Η άσκηση συμβουλευτικής σε κάθε ομάδα συχνά έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά, και στην περίπτωση των εκπαιδευτικών ονομάζεται διαλεκτική συμβουλευτική. Στο πλαίσιο της ενότητας συζητιούνται συχνές προκλήσεις που προκύπτουν κατά τη συμβουλευτική διαδικασία, λόγω ζητημάτων εμπιστευτικότητας, διττών σχέσεων, άρσης του απορρήτου κλπ. Έμφαση δίνεται επιπλέον σε πρακτικούς περιορισμούς που προκύπτουν στο ελληνικό πλαίσιο, όπως για παράδειγμα η περιορισμένη διάρκεια και η συχνή αλλαγή προσωπικού. Η ενότητα ολοκληρώνεται σε 3 εβδομάδες.

19. Περιεχόμενο- θεωρητικές προσεγγίσεις

20. Δεξιότητες Συμβουλευτικής

21. Συμβουλευτική με διαφορετικές ομάδες (γονείς, εκπαιδευτικοί, μαθητές/τριες)-
όρια συμβουλευτικής σχέσης

ΕΝΟΤΗΤΑ 7 Ψυχολογικές Παρεμβάσεις στο σχολικό πλαίσιο

Στην ενότητα αυτή περιγράφονται βασικές παρεμβάσεις που υλοποιούν οι σχολικοί ψυχολόγοι στο σχολικό πλαίσιο, με εστίαση σε δράσεις που συνήθως έχουν καθολικό χαρακτήρα και περιλαμβάνουν το σύνολο της σχολικής κοινότητας. Οι δράσεις αυτές έχουν εμπειρική τεκμηρίωση και θεωρούνται αποτελεσματικές ως προς τη μείωση του κινδύνου εκδήλωσης πιο σοβαρών προβλημάτων ψυχικής υγείας με την έννοια των διαγνωσμένων διαταραχών. Έμφαση δίνεται στην υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης-συναισθηματικής ενδυνάμωσης και στα θετικά αποτελέσματα που έχουν σε επίπεδο συνολικού μαθητικού πληθυσμού, καθώς και σε παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά τους. Περιγράφονται, επιπλέον, τα επίπεδα πρόληψης (πρωτογενής-δευτερογενής-τριτογενής) και οι δράσεις που υιοθετούνται σε καθένα από αυτά. Γίνεται αναφορά σε προγράμματα που υλοποιούνται στη χώρα μας και διεθνώς στα παραπάνω επίπεδα, με άξονες την εκπαίδευση σε κοινωνικές δεξιότητες, την αποτελεσματική διαχείριση του άγχους, την πρόληψη της χρήσης

ουσιών κλπ. Η ενότητα εστιάζεται επιπλέον σε έννοιες συναφείς με την ψυχοκοινωνική προσαρμογή, όπως η συναισθηματική νοημοσύνη και η ψυχική ανθεκτικότητα και σε τρόπους καλλιέργειάς τους στο σχολικό πλαίσιο, μέσα από το εννοιολογικό πλαίσιο της πρόληψης. Μετά την εννοιολογική αποσαφήνιση των παραπάνω εννοιών, περιγράφεται ο τρόπος αξιοποίησής τους στον χώρο της εκπαίδευσης. Τέλος, περιγράφονται προγράμματα πρόληψης που αποσκοπούν στην ενίσχυσή τους στο σχολικό πλαίσιο και δεδομένα για την αποτελεσματικότητά τους. Η ενότητα ολοκληρώνεται σε 2 εβδομάδες.

22. Προγράμματα πρόληψης-Φιλοσοφία, Περιεχόμενο, Αποτελέσματα

23. Συναισθηματική Νοημοσύνη & Ψυχική Ανθεκτικότητα- Καλλιέργεια στο σχολικό πλαίσιο

ΕΝΟΤΗΤΑ 8 Προβλήματα συμπεριφοράς-Κατανόηση και αντιμετώπιση

Στην ενότητα αυτή περιγράφονται τα συνήθη προβλήματα συμπεριφοράς που συναντώνται στο σχολικό πλαίσιο καθώς και τρόποι αντιμετώπισης με τους οποίους συμβάλλουν οι σχολικοί ψυχολόγοι. Αρχικά περιγράφονται βασικές αρχές τροποποίησης-διαχείρισης της δυσλειτουργικής συμπεριφοράς. Η δυσλειτουργική συμπεριφορά προτείνεται να διερευνάται στο πλαίσιο εκδήλωσής της και σε συνάρτηση με γεγονότα που προηγούνται και έπονται της εκδήλωσής της. Επιπλέον, συζητιέται ο ρόλος της παροχής θετικών και αρνητικών ενισχύσεων. Η δυσλειτουργική συμπεριφορά, τέλος, γίνεται κατανοητή σε σχέση με τη λειτουργία που επιτελεί στο πλαίσιο στο οποίο εκδηλώνονται. Στη συνέχεια αναλύονται οι μορφές με τις οποίες μπορεί να εκδηλωθούν συνήθη προβλήματα συμπεριφοράς, καθώς και αποτελεσματικές στρατηγικές για την αντιμετώπισή τους. Στο πλαίσιο αυτό αναλύεται το ζήτημα του εκφοβισμού. Δίνονται στοιχεία σε σχέση με τα χαρακτηριστικά και τη συχνότητα εκδήλωσης διαφορετικών μορφών εκφοβισμού (σωματικός, λεκτικός, σχέσεων κλπ.) με έμφαση στον ηλεκτρονικό εκφοβισμό και προτείνονται δράσεις για την πρόληψη (πχ. συστηματική εποπτεία) και την αντιμετώπισή τους (πχ. Ομάδα υποστήριξης). Αντίστοιχα, προσεγγίζονται ζητήματα εθισμού και χρήσης ουσιών, με έμφαση στον εθισμό στο διαδίκτυο. Δίνονται στοιχεία για τον προσδιορισμό, τη συχνότητα και της μορφές εκδήλωσης, καθώς και δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης. Καθώς σε πολλές περιπτώσεις απαιτείται διασύνδεση με εξειδικευμένες υπηρεσίες, επισημαίνεται η συχνή αναγκαιότητα συνεργασίας με υπηρεσίες της κοινότητας. Η ενότητα ολοκληρώνεται σε 3 εβδομάδες.

24. Βασικές αρχές τροποποίησης της συμπεριφοράς

25. Εκφοβισμός

26. Εθισμοί- Διαδίκτυο

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών

Η ενότητα αυτή εστιάζεται στη μελέτη του ρόλου των εκπαιδευτικών σε ζητήματα που άπτονται της μάθησης αλλά και της ενίσχυσης της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής των μαθητών/τριών. Οι εκπαιδευτικοί αποτελούν τον πυλώνα του εκπαιδευτικού συστήματος και στο πλαίσιο των συνεχώς μεταβαλλόμενων σύγχρονων κοινωνιών επιφορτίζονται με ποικίλους ρόλους και καθήκοντα. Ως εκ τούτου, οι προκλήσεις που συναντούν στην άσκηση των καθηκόντων τους είναι ολοένα και μεγαλύτερες. Από την άλλη, καταγράφεται ερευνητικά ότι οι εκπαιδευτικοί είναι σε θέση μέσα από τη δράση τους να λειτουργήσουν υποστηρικτικά στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη και την ένταξη μαθητών/τριών, ιδιαίτερα προερχόμενων από περιβάλλοντα αυξημένου κινδύνου. Στο πλαίσιο της παρούσας ενότητας έμφαση δίνεται, επομένως, στον ρόλο των εκπαιδευτικών και της σχολικής κουλτούρας ευρύτερα, στη διαμόρφωση θετικού κλίματος στο σχολείο και στην τάξη. Το θετικό κλίμα λειτουργεί προστατευτικά για μαθητές/τριες σε κίνδυνο. Επιπλέον, συζητούνται ζητήματα που επηρεάζουν τους εκπαιδευτικούς στην άσκηση του ψυχοπαιδαγωγικού τους ρόλου, όπως η επαγγελματική ικανοποίηση και η επαγγελματική εξουθένωση. Η έννοια της επαγγελματικής ικανοποίησης περιλαμβάνει ποικίλες διαστάσεις που περιγράφουν το βαθμό άντλησης ευχαρίστησης του ατόμου από την εργασία του. Η έννοια της επαγγελματικής εξουθένωσης, από την άλλη, αφορά το βίωμα της συναισθηματικής εξάντλησης, απώλειας ενδιαφέροντος και αποπροσωποποίησης που έχει αρνητικές επιπτώσεις για το άτομο και την άσκηση του επαγγελματικού του ρόλου. Δεδομένων των διαρκών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν στην άσκηση του ρόλου τους οι εκπαιδευτικοί, οι οποίες συχνά συνδέονται με μειωμένη επαγγελματική ικανοποίηση και αυξημένα επίπεδα επαγγελματικής εξουθένωσης, σημαντική κρίνεται η ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών. Η ενότητα ολοκληρώνεται με προτάσεις για κατάλληλες δράσεις υποστήριξης και ενίσχυσης των εκπαιδευτικών στον ψυχοπαιδαγωγικό τους ρόλο. Η ενότητα ολοκληρώνεται σε 3 εβδομάδες.

27. Ο ρόλος των εκπαιδευτικών- Δημιουργία θετικού κλίματος στο σχολείο

28. Επαγγελματική Ικανοποίηση Εκπαιδευτικών

29. Επαγγελματική Εξουθένωση Εκπαιδευτικών

ΕΝΟΤΗΤΑ 10 Κρίσεις – Αποτελεσματική διαχείριση

Η ενότητα αυτή αφιερώνεται στην αντιμετώπιση συνηθισμένων καταστάσεων κρίσης που προκύπτουν στο σχολικό πλαίσιο. Με την έννοια της κρίσης αναφερόμαστε σε αιφνίδια, μη αναμενόμενα γεγονότα ή καταστάσεις, τα οποία προκαλούν έντονο άγχος και δυσφορία στο άτομο. Ο χαρακτήρας τους είναι προσωρινός, ωστόσο το άτομο αισθάνεται ότι δεν μπορεί να τα ελέγξει και συχνά να τα διαχειριστεί ικανοποιητικά. Αρχικά περιγράφονται συνήθεις καταστάσεις κρίσεων, καθώς και συνήθεις, αναμενόμενες αντιδράσεις παιδιών-εφήβων. Αναλύονται οι γενικές αρχές που υιοθετούνται στην πρόληψη και αντιμετώπιση κρίσεων και δίνεται έμφαση σε στοιχεία-συμπεριφορές που πρέπει να τύχουν περαιτέρω διερεύνησης, καθώς και σε κατάλληλες μορφές ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Μετά την παράθεση του γενικού πλαισίου, συζητιέται η πανδημία λόγω του COVID-19 ως κατάσταση κρίσης που επιβαρύνει σημαντικά την ψυχοκοινωνική προσαρμογή και την ψυχική υγεία των

μαθητών/τριών και των οικογενειών τους. Παρατίθενται διεθνή ερευνητικά δεδομένα σε σχέση με τις επιπτώσεις της πανδημίας και αναλύονται τρόποι στήριξης των μαθητών/τριών και των οικογενειών τους στο σύνθετο και μεταβαλλόμενο πλαίσιο που διαμορφώνεται. Στη συνέχεια, συζητιούνται άλλες μορφές κρίσης που συχνά απασχολούν τη σχολική κοινότητα, όπως ζητήματα πένθους-απώλειας, με έμφαση στις συνήθεις εκδηλώσεις των παιδιών-εφήβων και τη διάρκειά τους, κατάλληλες πρακτικές υποστήριξης του παιδιού και της οικογένειας. Αντίστοιχα, περιγράφεται το ζήτημα της κακοποίησης παιδιών και εφήβων. Παρουσιάζονται συνήθεις μορφές του φαινομένου (σωματική, σεξουαλική, συναισθηματική) καθώς και εκδηλώσεις των μαθητών/τριών που μπορεί να είναι ενδεικτικές κακοποίησης. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στη σημασία της άμεσης καταγγελίας τέτοιων περιστατικών και στην αναγκαιότητα διασύνδεσης με υπηρεσίες (πχ. με την εισαγγελία) για την αντιμετώπισή τους. Η ενότητα ολοκληρώνεται σε 3 εβδομάδες.

30. Κρίσεις- Η πανδημία Covid-19 ως κατάσταση κρίσης

31. Πένθος- Ορισμός και Αντιμετώπιση

32.Κακοποίηση- Περιεχόμενο και Αντιμετώπιση

ΕΝΟΤΗΤΑ 11 Διαφορετικότητα - Ετερότητα

Στην ενότητα αυτή επιχειρείται μία προσέγγιση ζητημάτων διαφορετικότητας στο σχολικό πλαίσιο. Ως εκ τούτου, αναλύονται ατομικά χαρακτηριστικά που επηρεάζουν την ανθρώπινη εμπειρία και την εκδήλωση δυσκολιών ψυχοκοινωνικής προσαρμογής. Αρχικά διερευνάται το ζήτημα του φύλου, το οποίο σε αλληλεπίδραση με άλλους παράγοντες συγκαθορίζει τον τρόπο που αντιλαμβάνεται το άτομο τον εαυτό του, την κοινωνία και ένα σύνολο ζητημάτων. Στο πλαίσιο της συζήτησης για το φύλο αναλύονται ζητήματα που σχετίζονται με τη σχολική επίδοση, την εικόνα σώματος, την ψυχική υγεία και τη σεξουαλικότητα. Η φεμινιστική οπτική αναδεικνύεται ως απαραίτητη κατά την άσκηση συμβουλευτικής. Στη συνέχεια, αναλύεται μία άλλη διάσταση που (συχνά σε αλληλεπίδραση με το φύλο) επηρεάζει την ένταξη και ψυχοκοινωνική προσαρμογή, αυτή της εθνότητας. Περιγράφονται, λοιπόν ζητήματα σχετικά με τη μετανάστευση ως εμπειρία που επηρεάζει την ψυχοκοινωνική προσαρμογή και τη σχολική ένταξη, υπό το πρίσμα της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής. Οι θεωρητικές αρχές της διαπολιτισμικής συμβουλευτικής οφείλουν να υιοθετούνται κατά την εργασία με πληθυσμούς διαφορετικής καταγωγής. Τα παραπάνω ζητήματα προσεγγίζονται και μέσα από τη μελέτη του προσφυγικού ζητήματος, που ανέκυψε τα τελευταία χρόνια, με έμφαση στην ιδιαίτερη επιβάρυνση που έχουν βιώσει οι πληθυσμοί αυτοί (λόγω έκθεσης σε τραυματικά γεγονότα), τις προσπάθειες ένταξης των προσφυγόπουλων στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και τον ρόλο του σχολικού ψυχολόγου στην επίτευξη των παραπάνω στόχων. Η ενότητα ολοκληρώνεται σε 2 εβδομάδες.

33. Υποστήριξη στο σχολικό πλαίσιο: Αξιοποιώντας την οπτική του φύλου

34. Υποστήριξη αλλοδαπών μαθητών/τριών στο σχολικό πλαίσιο

Στις 2 τελευταίες εβδομάδες, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες, εργάζονται ατομικά σε μελέτη περίπτωσης, στην οποία καλούνται να αξιοποιήσουν το σύνολο των γνώσεων που αποκόμισαν.

5. ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗΣ

Το πρόγραμμα υλοποιείται ολοκληρωτικά με την προσέγγιση της ασύγχρονης, από απόσταση διδασκαλίας. Με αυτόν τον τρόπο, οι συμμετέχοντες/ουσες έχουν τη δυνατότητα ενός ευέλικτου προγραμματισμού της μελέτης τους, ανάλογα με τις προσωπικές τους συνθήκες και ανάγκες. Επιπλέον, οι επιμορφούμενοι/ες έχουν μόνιμη και διαρκή πρόσβαση στο υλικό μελέτης, που επιτρέπει την επαναληπτική μελέτη και επεξεργασία του υλικού. Σε κάθε εβδομαδιαία θεματική από κάθε ενότητα περιλαμβάνεται ένα βασικό κείμενο, μία παρουσίαση PPT, ένα μικρό video προβληματισμού ή μία μελέτη περίπτωσης (ανάλογα με τη θεματική), δυο επιπλέον κείμενα και μία σχετική έρευνα. Στο τέλος κάθε ενότητας, υπάρχει δραστηριότητα εμπέδωσης του περιεχόμενου από τις εβδομαδιαίες θεματικές της. Οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να παρακολουθήσουν αρχικά ένα σύντομης διάρκειας video ή ό,τι προτείνεται εισαγωγικά, που αφορά στη συγκεκριμένη θεματική και δημιουργεί ερωτήματα και προβληματισμούς. Στη συνέχεια, μελετούν το βασικό κείμενο και τα δύο επιπλέον κείμενα, ώστε να είναι έτοιμοι να επεξεργαστούν το αρχείο διαφανειών. Έχοντας μελετήσει πρώτα τα σχετικά κείμενα, μπορούν να οργανώσουν και να θυμούνται καλύτερα τις πληροφορίες που αποτυπώνονται στις διαφάνειες. Προτείνεται αμέσως μετά να επεξεργαστούν ένα άρθρο με σχετική έρευνα, ώστε να έλθουν σε επαφή με τις σύγχρονες αναζητήσεις στη θεματική και πρακτικής φύσης πορίσματα. Τέλος, οι συμμετέχοντες/ουσες, ολοκληρώνουν τη δραστηριότητα που περιλαμβάνεται και λειτουργεί ως αυτοέλεγχος της απόκτησης της γνώσης.

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ, ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η αξιολόγηση της επίτευξης των διδακτικών στόχων πραγματοποιείται σε επίπεδο ενότητας. Δεδομένης της ποικιλομορφίας του υλικού και των ζητημάτων που τίθενται στις διαφορετικές ενότητες του σεμιναρίου, η αξιολόγηση μπορεί να περιλαμβάνει:

α) την απάντηση σε ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής με τη μορφή Quiz β) την απάντηση σε ανοιχτές ερωτήσεις σύντομης απάντησης με βάση υλικό προβληματισμού, πχ. κάποιο βίντεο γ) την απάντηση σε ανοιχτές ερωτήσεις μεγαλύτερης έκτασης με αφορμή κάποια μελέτη περίπτωσης, την οποία οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να προσεγγίσουν. Επιπλέον, στο τέλος, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες, εργάζονται ατομικά σε μελέτη περίπτωσης, στην οποία καλούνται να αξιοποιήσουν το σύνολο των γνώσεων που αποκόμισαν. Στις περιπτώσεις στις οποίες απαιτείται η απάντηση ανοιχτών ερωτήσεων οι συμμετέχοντες/ουσες λαμβάνουν γραπτή ανατροφοδότηση με τα βασικά σημεία που θα έπρεπε να περιλαμβάνει η απάντησή τους για να θεωρείται πλήρης.

Η φοίτηση στο πρόγραμμα θεωρείται επιτυχής εφόσον οι συμμετέχοντες/ουσες συγκεντρώσουν κατά μέσο όρο βαθμολογία μεγαλύτερη της βάσης (50%) σε όλες τις θεματικές ενότητες.

7. ΈΝΑΡΞΗ - ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Το πρόγραμμα έχει διάρκεια 36 εβδομάδων και θα επαναλαμβάνεται σε κύκλους ανά

Ο ελάχιστος αριθμός εγγεγραμμένων είναι 10 εγγεγραμμένοι ανά κύκλο.

8. ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΜΕΝΩΝ

Πέραν από την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος, για τη χορήγηση του Πιστοποιητικού απαιτούνται τα εξής από τους εκπαιδευομένους:

Αποδοχή συμμετοχής τους στο Δειγματοληπτικό Έλεγχο Εγγράφων

Αποδοχή συμμετοχής τους στο Δειγματοληπτικό Έλεγχο Ταυτοποίησης

Αποπληρωμή του συνόλου των τελών συμμετοχής

Αποδοχή συμμετοχής τους στη διαδικασία αξιολόγησης του προγράμματος